

УДК 631.547.5/.559:633.11»324»

Сидорова І. М., кандидат с.-г. наук, доцент

Куманська Ю. О., кандидат с.-г. наук, доцент

Сабадин В. Я., кандидат с.-г. наук, доцент

Біоцерківський національний аграрний університет

e-mail: IrinaSidorova@i.ua

ПРОДУКТИВНІСТЬ КОЛОСА СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У М₁

Продуктивність колоса визначається його довжиною, кількістю колосків і зерен і масою зерна з одного колоса.

Метою наших досліджень було дослідження показників продуктивності колоса у сортів пшениці озимої 'Горлиця' та 'Laura' насіння яких було замочене у мутагені НМС (нітрозометилсечовина) у концентраціях 0,05 та 0,01 %. За контроль було взяте насіння цих сортів замочене у воді.

Довжина колоса найбільше залежить від сортових ознак і чи не найбільше змінюється під впливом метеорологічних умов. Найважливішими чинниками зовнішнього середовища є температура, інтенсивність освітлення і довжина дня. У наших дослідженнях найдовший колос мали рослини сорту 'Laura' насіння якого було оброблене мутагеном у 0,01% – 10,0 см, у контролю – 9,80 см. У сорту 'Горлиця' найдовшим був колос у контрольному варіанті – 8,25 см, близьким до нього був варіант де мутаген був у 0,05 % концентрації – 8,23 см.

Урожайність зернових культур перебуває у прямій залежності від числа колосків у колосі. Чим більше колосків у колосі, тим вищий урожай. Кожний сорт характеризується певною кількістю колосків: в одних сортах їх менше, в інших – більше. При обробці насіння мутагеном

НМС у 0,05% концентрації у обох сортів спостерігалось збільшення цього показника порівняно з контрольним варіантом. Сорт 'Горлиця' – 16,33 шт. (у контролі – 16,21 шт.), у сорту 'Laura' – 17,87 шт. (у контролі – 16,36 шт.).

Кількість зерен у колосі залежить від числа квіток та їх редукції. Цей показник також змінювався під впливом мутагену та умов вирощування. У сорту 'Горлиця' спостерігалось незначне підвищення кількості зерен в колосі при обробці мутагеном 0,05% – 44,86 шт., в той час як у сорту 'Laura' спостерігалось зменшення даного показника при обробці мутагеном обох концентрацій порівняно з контрольним варіантом.

Важливим показником структури врожаю є маса зерна з одного колоса. При проведенні досліджень було встановлено різний вплив мутагенів на даний показник у сортів, що досліджувалися. Так у сорту 'Горлиця' спостерігалось збільшення маси зерен з колосу у варіанті НМС 0,05% до 2,51 г (у контролі – 2,23 г), в той час як у сорту 'Laura' спостерігалось зменшення маси – 2,19 г у варіанті НМС 0,05% і 1,89 г – у варіанті НМС 0,01% (у контролі – 2,21 г.).

Таким чином можемо зробити висновок, що досліджувані сорти мали різну реакцію на обробку насіння мутагеном НМС за основними показниками продуктивності колоса.

УДК 631.633.3

Силенко С. І., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії зернобобових, круп'яних культур та кукурудзи, учений секретар

Андрущенко О. В., молодший науковий співробітник лабораторії зернобобових, круп'яних культур та кукурудзи

Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН України

e-mail: udsr@ukr.net

ДЖЕРЕЛА ЧИНИ ПОСІВНОЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СОРТІВ ЗА РІЗНИМИ НАПРЯМКАМИ ВИКОРИСТАННЯ

Проблема виробництва рослинного білка залишається актуальною і на сьогоднішній день. Глобальні зміни погодно-кліматичних умов в бік потепління, посушливі явища, що мають місце останнім часом на значній території, спонукають до розширення посівних площ посухостійких, добре адаптивних до зміни клімату, сільськогосподарських культур. Однією з них є чина посівна (*Lathyrus sativus* L.), яку до теперішнього часу товаровиробники вважали нетрадиційною культурою. У світовому землеробстві культивують 25 видів чини, а загальна посівна площа становить близько 500 тис. га. В Україні площі під її посівами незначні, вона вирощується в лісостеповій та степовій зонах.

Чину вирощують на продовольчі, кормові і технічні цілі. У зерні сучасних сортів чини посівної містяться 25–34% білка. З неї виготовляють крупи, консерви, борошно, крохмаль. Чина – високобілковий корм для худоби, з якого одержують дерть, комбікорм, зелену масу, трав'яне борошно, сіно, силос, сінаж. У Реєстр сортів рослин України занесено два сорти чини посівної вітчизняної селекції.

Дослідження проводились на полях Устимівської дослідної станції. На вивченні знаходилося 282 зразки чини посівної різного еколого-географічного походження. За результатами наших досліджень виділено зразки чини посівної, що несуть у своєму генотипі цінні ознаки, а саме: